

**WYROK Z DNIA 18 SIERPNI 2005 R.
WA 21/05**

Złożenie nieprawdziwego oświadczenia w postępowaniu o nabycie lokalu mieszkalnego od Agencji Mienia Wojskowego na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 368), również w brzmieniu aktualnie obowiązującym (Dz.U. z 2005 r. Nr 41, poz. 398), nie wyczerpuje znamienia strony przedmiotowej przestępstwa określonego w art. 233 § 1 w zw. z art. 233 § 6 k.k., ponieważ żaden przepis ustawy nie przewiduje pod rygorem odpowiedzialności karnej możliwości odbierania od nabywcy oświadczenia o jego sytuacji mieszkaniowej.

*Przewodniczący: sędzia SN J. Steckiewicz (sprawozdawca).
Sędziowie SN: A. Kapłon, W. Maciak.
Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: płk W. Marcinkowski.*

Sąd Najwyższy w sprawie płk. rez. Stanisława P., oskarżonego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 233 § 6 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 18 sierpnia 2005 r. apelacji, wniesionej przez obrońcę od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 czerwca 2005 r.,

– zmienił zaskarżony wyrok i płk. rez. Stanisława P. uniewinnił od przypisanego mu przestępstwa (...).

Uzasadnienie:

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 14 czerwca 2005 r. uznał płk. rez. Stanisława Zygmunta P. za winnego tego, że: „w dniu 23 marca 2003 r. w siedzibie Oddziału Terenowego Nr 1 Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w W., w toku postępowania dotyczącego wykupu zajmowanej przez siebie kwatery stałej w W., będąc uprzedzony przez pracownika wspomnianej WAM o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego zeznania oraz podanie pisemnych oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej wynikającej z treści art. 75 § 2 k.p.a., złożył niezgodne z prawdą pisemne oświadczenie zaprzeczające posiadaniu własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu spółdzielczego, domu mieszkalnego lub innego lokalu mieszkalnego”, tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 233 § 6 k.k., po czym na podstawie art. 59 k.k. odstąpił od wymierzenia kary.

Apelację od tego orzeczenia wniósł obrońca i zarzucił:

1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, który miał wpływ na jego treść przez przyjęcie, że świadek Małgorzata S. odbierając od oskarżonego oświadczenie, działała w zakresie swoich uprawnień, skutecznie uprzedziła go o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz że treść oświadczenia mogła służyć za dowód w toczącym się postępowaniu;

2) obrazę przepisów prawa materialnego przez uznanie oskarżonego za winnego popełnienia przypisanego mu przestępstwa. Podnosząc te zarzuty, obrońca wniósł o uniewinnienie płk. rez. Stanisława P. W uzasadnieniu środka odwoławczego, jego autor wskazał na następujące okoliczności, które doprowadziły do błędnych ustaleń faktycznych;

a) w chwili składania przez oskarżonego oświadczenia nie toczyło się już postępowanie administracyjne, bowiem decyzja, którą zainteresowany był oskarżony, została już podjęta;

b) osoba odbierająca oświadczenie na wręczonym mu formularzu nie podała brzmienia przepisów, które w nim wymieniono, a tym samym oskarżony nie był dostatecznie poinformowany za co grozi mu odpowiedzialność karna oraz że przysługuje mu prawo odmowy podpisania oświadczenia oraz i to, że może być ono odebrane tylko na jego wniosek (art. 75 § 2 k.p.a.). W tej sytuacji – jak pisze obrońca – oświadczenie zostało na oskarżonym wymuszone;

c) zeznania świadka Małgorzaty S. były niekonsekwentne, a zatem nie mogły być podstawą ustalenia, że rzeczywiście uprzedziła oskarżonego o grożącej mu odpowiedzialności karnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna. Głównym powodem podjętego przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięcia był fakt, że złożenie przez oskarżonego inkryminowanego oświadczenia, chociaż ewidentnie nieprawdziwego, nie mogło spowodować skutku w postaci odpowiedzialności karnej.

Ponieważ ustalenie tej okoliczności było wystarczające do wydania orzeczenia, stosownie do art. 436 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznając apelację, ograniczył się tylko do tej kwestii, inne zaś uznał za bezprzedmiotowe.

Konstatacja, że zachowanie płk. rez. Stanisława P. nie było kryminalizowane wynika z analizy zarówno przepisów karnych (art. 233 § 6 k.k.), jak i z zakresu postępowania administracyjnego (art. 75 § 2 k.p.a.).

Przestępstwo określone w art. 233 § 6 k.k. polega na złożeniu fałszywego oświadczenia, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Oznacza to, że odpowiedzialności takiej nie podlega osoba, która składa nieprawdziwe oświadczenie, do którego zobowiązuje ją akt prawny niższego rzędu (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 1999 r., I KZP 22/99, OSNKW 1999, z. 9–10, poz. 51).

Tym bardziej, a tak jest w rozpoznawanej sprawie, odpowiedzialności karnej z art. 233 § 6 k.k. nie podlega osoba, którą do złożenia oświadczenia zobowiązał organ administracji nie tylko na podstawie aktu prawnego o randze podustawowej, ale – jak wynika z zebranych dowodów – bez podstawy prawnej.

Nie ulega wątpliwości, że lokale mieszkalne, w stosunku do których Wojskowa Agencja Mieszkaniowa wykonuje w imieniu Skarbu Państwa prawo własności lub inne prawa rzeczowe, mogą być zbywane na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, według zasad określonych w jej rozdziale 6 – i tak też było w niniejszej sprawie.

Wymienioną ustawę wielokrotnie nowelizowano, przy czym w okresie objętym zarzutem obowiązywał tekst w brzmieniu zamieszczonym w Obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2002 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 368) w sprawie ogłoszenia jedno-litego tekstu ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy też dodać, że przy sprzedaży kwater lub lokali mieszkalnych

znajdujących się w zasobach Agencji Mienia Wojskowego stosowano również przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 4, poz. 24 i Nr 102, poz. 1118).

Ustawy te nie obligowały nabywcy lokalu do składania oświadczenia, że jemu lub małżonkowi „nie przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkaniowego oraz że nie są właścicielami domu mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego”.

Na marginesie należy dodać, że również (nawet) obowiązujące wówczas rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 marca 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu sprzedaży osobnych kwater stałych (Dz.U. Nr 32, poz. 141) nie nadawały organowi sprzedającemu takiego uprawnienia.

Sąd w zaskarżonym wyroku, uzasadniając przyjętą przez siebie kwalifikację prawną czynu, skoncentrował się wyłącznie na wykazaniu, że pracownik Wojskowej Agencji Mieszkaniowej przedkładając oskarżonemu do podpisania oświadczenie był osobą uprawnioną do tej czynności oraz że – pomimo rozbieżności w zeznaniach – skutecznie pouczył go o odpowiedzialności za podanie w nim nieprawdy, nawet jeżeli to „pouczenie nie było bardzo szczegółowe i mogło pozostawiać margines do ewentualnych pytań ze strony osoby zainteresowanej”.

W swoich rozważaniach sąd pominął jednak rzecz kardynalną, a mianowicie istotną odrębność pomiędzy zeznaniem a oświadczeniem polegającą na tym, że do odpowiedzialności za złożenie fałszywego oświadczenia nie wystarcza okoliczność, że miało ono miejsce w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, ale jeszcze warunkiem dodatkowym jest to, by przepis ustawy przewidywał możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Należy dodać, że musi to być przepis wynikający z ustawy, na podstawie której prowadzone jest postępowanie administracyjne, a więc niewystarczające jest powoływanie się wyłącznie na przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 75 § 2 k.p.a.).

Jako przykład ustaw, które przewidują możliwość odbierania oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń można wskazać: ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 (art. 180 § 2), czy ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, Dz.U. Nr 106, poz. 679 ze zm. (art. 10 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 i 2).

Wobec powyższego, w pełni uzasadniona jest konstatacja, że odebranie od oskarżonego oświadczenia o treści, którą przedstawiono mu na specjalnym formularzu do podpisania na pewno nie miało ustawowej podstawy, a wręcz – bowiem nie wskazuje na to żaden dowód – nie było do tej czynności jakiegokolwiek umocowania; tym samym przypisanie oskarżonemu przestępstwa określonego w art. 233 § 1 w zw. z art. 233 § 6 k.k. było nietrafne.

Kwestię oświadczeń stron w postępowaniu administracyjnym reguluje art. 75 § 2 k.p.a. Dopuszczalność odebrania od strony oświadczenia jest uzależniona od łącznego wystąpienia dwóch przesłanek, a mianowicie: przepis prawa nie wymaga urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego w drodze zaświadczenia właściwego organu administracji oraz strona zgłosi wniosek, że chce złożyć oświadczenie (szerzej na ten temat patrz np. B. Adamiak w: B. Adamiak, J. Borkowski: Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz 7, Warszawa

2005, s. 395).

W doktrynie podkreśla się dobitnie, że w złożeniu oświadczenia wymagana jest aktywność petenta, który ze względu na swój interes prawny zamierza udowodnić określony fakt lub stan prawny i wówczas zwraca się do organu prowadzącego postępowanie z żądaniem przyjęcia swojego oświadczenia złożonego pod rygorem odpowiedzialności za fałszywe zeznania, jako środka dowodowego (patrz np. D. Dawidowicz: Zarys procesu administracyjnego, Warszawa 1989, s. 113).

W sprawie niniejszej rzecz wyglądała zgoła odwrotnie, bo to oskarżony został przez pracownika Wojskowej Agencji Mieszkaniowej zobowiązany do złożenia zacytowanego wyżej oświadczenia, przy czym – co może dziwić jako brak konsekwencji – jego niepodpisanie nie miało wpływu na podjętą już decyzję administracyjną (patrz zeznania świadka Mirosława K., wicedyrektora Oddziału WAM).

W podsumowaniu można stwierdzić, że:

Złożenie nieprawdziwego oświadczenia w postępowaniu o nabycie lokalu mieszkalnego od Agencji Mienia Wojskowego na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 368), również w brzmieniu aktualnie obowiązującym (Dz.U. z 2005 r. Nr 41, poz. 398), nie wyczerpuje znamienia strony przedmiotowej przestępstwa określonego w art. 233 § 1 w zw. z art. 233 § 6 k.k., ponieważ żaden przepis ustawy nie przewiduje pod rygorem odpowiedzialności karnej możliwości odbierania od nabywcy oświadczenia o jego sytuacji mieszkaniowej.